

Helena Motoh

»Skrivanje sijaja« – vzpon in zaton konfucijanske zunanje politike

Ključne besede: »soft power«, mehka moč, kulturna diplomacija, kitajska kultura, taoguang yanghui

DOI: 10.4312/ars.10.1.44-61

Več kot tri stoletja po tem, ko je val sinofilije zajel razsvetljenske izobražence tedanje Evrope, je Evropo in svet dosegel nov »val« (cf. Zhang, 2012) kitajskega kulturnega vpliva. Dogajanje, ki je v marsičem primerljivo s tistim v 17. in 18. stoletju, je zelo kompleksno. Prav tako kot tedaj ta novi »val« obeta nov dialog med kulturami – tokrat precej težje opredeljivimi –, hkrati pa prinaša izrazito negotovost glede političnega konteksta, v katerem je do njega prišlo, in močno tesnobo glede možnih izidov te kulturne izmenjave. V zadnjih desetletjih se je Kitajska naglo prebila na svetovno politično prizorišče, vstop v Svetovno trgovinsko organizacijo, olimpijske igre v Pekingu in EXPO v Šanghaju pa je le nekaj mejnikov, ki so ta vzpon simbolno obeležili. Ravno v tem kontekstu je nastal model kitajske kulturne diplomacije, njegov osrednji namen pa je bil izboljšanje podobe Kitajske v svetu in predvsem odpravljanje kakršnihkoli strahov, povezanih z negativnimi posledicami, ki bi jih kitajski ekonomski vzpon lahko imel za druge države. Politika, ki je bila s terminom Josepha Nya hitro označena kot politika mehke moči oziroma »soft power« (Nye, 1991), je Kitajsko skušala predstaviti skozi njeno tisočletno kulturo in tradicionalne kulturne prakse, po drugi strani pa kot moderno in napredno državo, obetavno gospodarsko partnerico in privlačno turistično destinacijo. Ta preobrat v kitajski zunanji politiki je sprožil veliko zanimanja tudi med analitiki. Sledile so številne razprave o tej tematiki, ki jih bomo povzeli v prvem razdelku pričujočega članka, ob tem pa opozorili tudi na temeljno pomanjkljivost v njihovih pristopih. Za večino teh analiz je namreč značilno, da je osrednje vprašanje, ki si ga postavljajo, ali bo ta pristop uspešen ali ne.

V drugem razdelku bomo zato na fenomen sodobne kitajske kulturne diplomacije poskušali pogledati z drugega zornega kota in kot pomemben element kitajske kulturne politike interpretirati ravno njeno vsebinsko plat. Kitajska kulturna diplomacija je bila v zadnjem desetletju po svojih vsebinah namreč zanimivo vpeta v dva različna, čeprav na videz sorodna ideološka okvira. Prvega je predstavljala

neotradicionalistična obnova konfucianističnih idej, ki jo je z doktrino harmonične družbe spodbujala administracija Hu Jintaa in Wen Jiabaa. Drugi okvir, ki je bil še posebej pomemben za vzpostavljanje odnosov z drugimi državami, pa je predstavljala sodobna – tudi precej tradicionalistična – predelava doktrine mirnega razvoja.¹ Vsebinsko hibridni novi val kitajske kulturne diplomacije je v tem obdobju v največji meri vodila oziroma vsaj koordinirala zanimiva institucija. Hanban, po svojem osrednjem poslanstvu organizacijska enota, namenjena promociji kitajskega jezika in kulture v tujini, je uradno povezan z ministrstvom za izobraževanje, dejansko pa, kot poudarjajo kritiki, z najvišjo oblastjo, še natančneje, s partijskim vrhom (cf. npr. Sahlins, 2014). Kot enega od osrednjih stebrov svojega delovanja je Hanban pospešeno ustanavljal in še vedno ustanavlja t. i. Konfucijeve inštitute, središča poučevanja kitajskega jezika in kulture na visokošolski ravni, njihove dejavnosti pa dopolnjujejo sorodne ustanove na ravni osnovnega in srednjega šolstva. Tesna povezava med kitajsko vlado in temi institucijami je v zadnjih letih sprožala vse večje dvome, kakšni so resnični kitajski motivi za ta program. Še posebej so se kritike zaostrile po poletju 2014, ko je vodja Hanbana, Xu Lin, odigrala zelo problematično vlogo v incidentu na srečanju Evropske zveze za kitajske študije (EACP) v portugalski Bragi.²

Nedavne poteze protagonistov kitajske kulturne diplomacije pa vendarle niso popolno presenečenje, še posebej če jih poskušamo analizirati v kontekstu širših sprememb kitajske zunanje politike, v kateri predstavlja kulturna diplomacija le en del. V drugem delu se bomo zato najprej posvetili analizi kulturne diplomacije na vsebinski ravni in poskusili pokazati, kako se je v razvoju te strateške politike spremenila tudi vsebina, in sicer od nevtralnih izbranih elementov kitajske tradicionalne kulture do bolj vsebinskih premislekov o viziji svetovne ureditve in kitajskem mestu v njej. Kot bomo poskusili pokazati v tretjem delu članka, te vsebinske transformacije niso brez političnega konteksta, saj se vpenjajo v razvoj in spremembe znotraj zunanjepolitične doktrine, po Deng Xiaopingovem sloganu poimenovane »skrivanje sijaja« [*taoguang yanghui*]. Ravno sklepno obdobje predsedovanja Huja in Wena je bilo pomembno obdobje spreminjanja zunanjepolitične doktrine, še bolj eksplicitno pa je te spremembe potrdilo novo predsedstvo Xi Jinpinga in Li Keqiang.

1 Doktrina »mirnega razvoja«, ki jo je kitajsko vodstvo deklarativno začelo izvajati pred desetletjem, temelji na dveh osnovnih predpostavkah: 1) zavezanosti k miroljubnemu uveljavljanju Kitajske kot enakopravne partnerice v mednarodnem prostoru in 2) pozivu k brezpogojnemu spoštovanju državne suverenosti (cf. Motoh, 2015).

2 Med konferenco je namreč na pobudo vodje Hanbana prišlo do fizičnega cenzuriranja konferenčnih gradiv, iz konferenčnega programa so med drugim izrgali stran s predstavivitvijo tajvanske fundacije CCK (cf. npr. Redden, 2014a).

Kitajska kulturna diplomacija skozi koncept »mehke moči«

Četudi je termin »mehka moč« razmeroma nov, je bil v zadnjem desetletju velikokrat uporabljen za opisovanje določenega vidika kitajske zunanje politike, in že prva dela, ki so fenomen poskušala opisati kmalu po letu 2005, so za poimenovanje nove kitajske zunanjepolitične paradigme izbrala ta pojem. Koncept je v politično teorijo vpeljal Joseph Nye (1991, 2004) kot nasprotje »trde moči«, ki jo države izkazujejo z vojaškimi in ekonomskimi sredstvi. Sredstva t. i. mehke moči so drugačna, države si mesto v mednarodnem prostoru poskušajo zagotoviti s promocijo kulturnih, družbenih in političnih vrednot in praks:

Sposobnost za določanje preferenc je običajno povezana z neotipljivimi izvori moči, kot so npr. kultura, ideologije in institucije. O tej dimenziji lahko razmišljamo kot o mehki moči, v nasprotju s trdo ukazovalno močjo, ki jo običajno povezujemo z otipljivimi viri [moči, op. prev.], kot sta npr. vojaška in ekonomska sila (Nye, 1991, 32).

Vendar pa, kot opozarja že sam Nye, »mehkost« ne pove ničesar o ciljih tovrstnih metod. Namen politike mehke moči namreč še zdaleč ni blag – cilji so namreč prav takšni, kakršne so države hotele doseči s tradicionalnimi politikami: uveljavitev in prevlada. Še več, kot razloži v eni od opomb v svoji zgodnji obravnavi te tematike, je razlika med »trdo« in »mehko« močjo le razlika v stopnji:

Oba tipa [moči] sta različna vidika tega, kako lahko dosežemo svoje namene z nadzorovanjem vedenja drugih. Poveljevalska moč – sposobnost, da spremenimo, kaj drugi *naredi* – lahko temelji na prisili ali prepričevanju. Kooptacijska moč – sposobnost, da oblikujemo, kaj drugi *hoče* – pa lahko temelji na privlačnosti naše kulture in ideologije ali sposobnosti, da manipuliramo z agendo političnih odločitev na takšen način, da akterji ne uspejo izraziti nekaterih preferenc, ker so videti preveč nerealistične (Nye, 1991, 267).

Nye se je s konceptom mehke moči sprva osredotočil na ZDA in njihovo zunanjo politiko, v tekstu iz leta 2004 pa že navaja Kitajsko kot potencialno državo za uveljavljanje tovrstnih politik, pa tudi kot primer tega, kakšne ovire mora država premagati, da bi to moč lahko začela uveljavljati (Nye, 2004, 87–89).

Z izjemo enega ali dveh posameznih avtorjev (npr. Garrison, 2005) se zdi, da so analitiki koncept kitajske »mehke moči« zares prevzeli šele potem, ko ga je kitajski politični vrh uradno in eksplicitno razglasil za osrednji pojem nove doktrine za »povečanje kulturne mehke moči države« (提高国家文化软实力), kar pa je za

nekaj let zaostajalo za dejanskim začetkom pospešenih aktivnosti kitajske kulturne diplomacije. Ključni programski tekst, ki je sprožil to razpravo, je bil Hu Jintaov govor na 17. partijskem kongresu 15. oktobra 2007. V uvodnem delu sedmega razdelka govora z naslovom »Spodbujanje razvoja in blagostanja socialistične kulture« (推动社会主义文化大发展大繁荣) je Hu ugotovil, da postaja kultura pomemben del politike – tako navzven kot navznoter:

当今时代，文化越来越成为民族凝聚力和创造力的重要源泉、越来越成为综合国力竞争的重要因素，丰富精神文化生活越来越成为我国人民的热切愿望。

V današnjem svetu postaja kultura vse bolj pomemben vir kohezivnosti in kreativnosti nacije, postaja pomemben element v tekmovanju vsestranskih moči držav, bogato duhovno in kulturno življenje vse bolj postaja goreča želja našega ljudstva (Hu, 2007).

Zato, tako Hu, si je treba prizadevati za »napredno socialistično kulturo« (社会主义先进文化), za »nov val socialistične kulturne konstrukcije« (社会主义文化建设新高潮), prebujanje »kulturne kreativne energije celotne nacije« (全民族文化创造活力) in ne nazadnje za že prej citirani moto, »povečanje kulturne mehke moči države« (提高国家文化软实力) (vse: Hu, 2007). Nadaljevanje govora je bilo precej tipično, združil je namreč obe plati ideološke usmeritve obdobja Hu-Wen: vrnitev k socialističnim paradigmam in hkrati sklicevanje na konfucijansko tradicijo. Prva točka kulturnega programa je bila namreč posvečena »izgradnji jedrnega socialističnega sistema vrednot« (建设社会主义核心价值观体系) kot temelja socialistične ideologije (ibid.). Druga točka je neposredno ubesedila tedaj še razmeroma novo ideološko paradigmo »harmonične družbe«, govoril je namreč o »izgradnji kulture harmoničnosti« (建设和谐文化) (ibid.). Šele v tretjem razdelku je Hu prešel k tematiki, ki jo je napovedal v uvodnem delu – izgradnji kitajske mehke moči s pomočjo kulture. Tej temi je Hu namenil le nekaj stavkov, a vendar je bilo mogoče iz povedanega že razbrati osnovne poteze kitajske kulturne diplomacije v naslednjem desetletju. Treba je, je nadaljeval, »promovirati kitajsko kulturo in izgraditi skupno duhovno domovino kitajske nacije« (弘扬中华文化，建设中华民族共有精神家园) (ibid.). Še posebej v tem razdelku lahko torej razberemo, da je kultura neločljivo povezana z nacijo, še več, promocija kitajske kulture je postavljena ob bok izgradnji enotne kitajske duhovne domovine, projektu nacionalne kulture, ki naj pomaga združiti raznoliko prebivalstvo Kitajske na enem skupnem imenovalcu. Kultura deluje navznoter integrativno kot povezovalni element in identitetna točka kitajske nacije, navzven pa je njena funkcija prav tako politična in povezana s promocijo Kitajske kot vzpenjajoče se velesile. V nadaljevanju se je Hu večinoma posvetil specifikam izgradnje nacionalne kulture, ki naj zajemajo uspešno kombinacijo tradicije in modernosti, ohranjanje kultur posameznih etničnih

skupnosti in ohranjanje kulturne dediščine nasploh. K mednarodni vlogi kitajske kulture se je vrnil šele, ko je sklenil tematiko nacionalne kulture:

加强对外文化交流，吸收各国优秀文明成果，增强中华文化国际影响力。Treba je okrepiti kulturno izmenjavo s tujino, absorbirati najboljše civilizacijske dosežke vsake države in povečati mednarodni vpliv kitajske kulture (ibid.).

Eden od prvih analitikov, ki je »kulturnemu« preobratu v kitajski zunanji politiki posvetil več pozornosti, je bil Joshua Kurlantzick. V svoji študiji *Ofenziva šarma: Kako kitajska mehka moč spreminja svet* (2007), ki je izšla prav v letu, ko je nova politika kitajskega vrha postala eksplicitna, se je Kurlantzick osredotočil na to novo plat vzpona Kitajske, ki je bila dotlej večinoma prezrta:

Kitajska lahko danes izvaja to vrsto mehke moči in lahko bi jo uporabila za to, da spremeni svet. Kitajske politike bi lahko kitajskim akterjem, vse od jezikovnih šol do poslovnežev ali kitajskih pop zvezdnikov, olajšale povečevanje vpliva na terenu. Nova benigna podoba Kitajske pa bo povsod, od Avstralije do Argentine, Pekingu pomagala učinkoviteje izvajati njegovo zunanjo politiko (Kurlantzick, 2007, 8).

V Kurlantzickovem razumevanju lahko že opazimo vsebinski premik od ožje Nyjeve definicije pojma, saj je v strategije mehke moči vštél tudi ekonomsko uspešnost. To je podkrepil z ilustrativno prisposodbo:

Za Kitajce mehka moč pomeni karkoli, kar je zunaj domene vojske in državne varnosti ter ne vključuje le popularne kulture in javne diplomacije, ampak tudi bolj prisilne ekonomske in diplomatske vzvode, kot so pomoč, investicije in sodelovanje v multilateralnih organizacijah – to, čemur Nye pravi korenčki in palice. Zares, Peking ima šarm leva, ne šarma miške: drugim državam lahko grozi s temi palicami, če Kitajski ne priskočijo na pomoč pri doseganju njenih ciljev, če pa ji pomagajo, ima na zalogi tudi precej velike korenčke (Kurlantzick, 2007, 6).

Zaradi spremembe oziroma razširitve pomena, o kateri je govoril Kurlantzick, se je uveljavilo razlikovanje med »mehko mehko močjo« in (ekonomsko) »trdo mehko močjo«, še posebej kadar je bilo govora o Kitajski (npr. Hayden, 2012, 208).

Prve tekste o tej tematiki je zaznamovala tudi druga dvojnost, ki je bila geopolitične narave. Ameriški avtorji so se s tem vprašanjem ukvarjali s stališča Združenih držav (cf. npr. McGiffert, 2009) oziroma njihovega odnosa do Azije nasploh (cf. npr. Friedberg, 2011) in so kitajsko politiko kulturne diplomacije presojali predvsem v tej luči. Drugi, večinoma kitajskega rodu, so poskušali pojav presojati v drugi optiki: s stališča same Kitajske ter z željo presoditi vzdržnost in notranje specifike te nove

politike (cf. npr. Sheng, 2008; Li, 2011; Lai, Lu, 2012). Precej debat je sprožalo tudi ugotovitev o uspešnosti teh strategij: nekateri avtorji so verjeli v njihov uspeh (cf. npr. Li, 2011), drugi pa so jim pripisovali omejen domet (cf. npr. Shambaugh, 2013) ali dvomili v njihove prave namene (cf. Paradise, 2009). Kar so imele debate o kitajski kulturni diplomaciji kljub razhajajočim se stališčem vendarle skupnega, je, da so ostajale vpete v diskurz politične teorije in so se zato le težko osredotočile na vprašanje vsebine kitajske kulturne diplomacije oziroma »kulturne mehke moči« (文化软实力). Kaj torej zajema tista kitajska kultura, s katero je hotela Kitajska narediti dober vtis, in – še bolj pomembno – ali je bil res cilj zgolj narediti vtis ali je šlo morda za bolj vsebinsko strategijo?

Od papirnatih lampijonov do nove svetovne ureditve

Metodološki okvir teorije mehke moči je temeljil na enosmernem in precej poenostavljenem modelu razmerja med močjo kot ciljem politike in kulturo kot sredstvom za doseganje tega cilja. Zato je razumljivo, da je bila vsebina kulturne diplomacije, torej kultura, ki se je promovirala kot všečna in hkrati nenevarna, za te interpretacije sekundarnega pomena. Takšen pogled je mogoče razumeti tudi kot reakcijo na specifično podobo, s pomočjo katere so kitajsko nacionalno kulturo sprva reprezentirali akterji kitajske kulturne diplomacije. Na prvi pogled je bilo – in je – delovanje teh institucij namreč vsebinsko resnično precej predvidljivo, klišejsko in temu primerno nezanimivo – posvečale so se standardnemu naboru tečajev jezika, poslovne kitajščine, kitajske kaligrafije in ikonografskih stalnic, kot so zmaji in rezanke iz papirja. To je raven kitajske kulturne diplomacije, ki jo Hanban, institucija s precej daljšim uradnim imenom »Pisarna nacionalnega oddelka za vodenje mednarodne promocije kitajskega jezika« (国家汉语国际推广领导小组办公室), večinoma vodi prek številnih Konfucijevih inštitutov (孔子学院) in sorodnih ustanov. Ne le samo poimenovanje »Konfucijevih« inštitutov, pač pa tudi program, ki referira večinoma na skrbno izbrane elemente kitajske tradicionalne kulture, sta bila oblikovana v skladu s tendencami novega tradicionalizma. Ta oživitev konfucijanske tradicije in konfucianistične ideologije, ki je kot doktrina o »harmonični družbi« (和谐社会) doživela vrhunec ravno v obdobju predsedovanja Huja in Wena, je poskušala, kot je formuliral sam predsednik Hu v zgoraj citiranem govoru, iz tradicije povzeti le izbrane elemente:

要全面认识祖国传统文化，取其精华，去其糟粕，使之与当代社会相适应、与现代文明相协调 . . .

Potrebno je celovito poznavanje tradicionalne kulture naše domovine, ločiti je treba zrnje od plev in to prilagoditi sodobni družbi ter uskladiti s sodobno civilizacijo . . . (Hu, 2007).

Ta prečiščeni model kitajske tradicije, skrbno preoblikovan v na videz benigno promocijsko obliko, je sledil nekaterim premisam, ki so bile skupne različnim domoljubnim produktom tega vala kitajskega tradicionalizma (cf. Motoh, 2014). Zgodovina Kitajske je bila predstavljena kot enovita in kontinuirana, brez prelomov in pretresov, tradicionalna kultura pa kot nekonfliktna in v sebi zaključena celota, ki je poleg tega združljiva s sodobno družbeno in ekonomsko realnostjo. Tisočletja kitajske kulture je bilo seveda težko celovito prikazati na ta način brez nekaterih zelo vratolomnih intelektualnih akrobacij, ki naj premostijo neharmonična in diskontinuitetna obdobja. Dosti lažje je bilo iz nabora kulturnih elementov izbrati le poljubne, neproblematične, in jih nato predstaviti v izolirani, pogosto povsem ahistorični obliki. To nam omogoča razumeti, zakaj so bile za promocijo kitajske kulture, namenjeno najširši publiki, izbrane tako zelo fragmentarne ter povsem sterilne in neproblematične, pa tudi precej anahrone teme.

Takšen pristop je bil povsem v skladu s poenostavljenim razumevanjem politike mehke moči, o kateri smo govorili zgoraj. A podoba kitajske kulturne politike ni bila tako preprosta in kitajska kulturna diplomacija je vendarle segla precej dlje kot zgolj do papirnatih zmajev in začetnih tečajev kitajščine. V zadnjih letih je mogoče zaslediti več študij, ki izpostavljajo prav kompleksnost tega pojava in problematizirajo nekatere na videz samoumevne predpostavke teorije mehke moči – vsaj na primeru Kitajske. Med študijami, ki so pod vprašaj postavile samoumevne predpostavke kitajske kulturne politike, je bila Hartigova analiza delovanja Konfucijevih inštitutov v Nemčiji (Hartig, 2010). Hartig je z analizo konkretnih vsebin in praks poskušal pokazati, da trditve teoretikov mehke moči, da naj bi bili Konfucijevi inštituti le podaljšana roka kitajske državne propagande, ne držijo povsem. Bolj prepričljiv in inovativen pristop v zadnjih letih je ponujala interpretativna smer, ki sta jo ob koncu prejšnjega desetletja začela William A. Callahan in Elena Barabantseva. Za razliko od analiz, ki so se osredotočale na učinkovitost in domet kitajske kulturne diplomacije, sta se Barabantseva in Callahan začela ukvarjati z njeno vsebino. Barabantseva je v članku »Sprememba ali red: *shijie* in *tianxia* v kitajskih stikih s svetom« (Barabantseva, 2009) pozornost posvetila predvsem vprašanju, kakšna naj bi bila vizija sveta, ki je Kitajski predstavljala temelj za politiko kulturne diplomacije, oziroma kakšen svet so želeli s tem ustvariti in kakšno naj bi bilo mesto Kitajske v njem. Predhodnim interpretacijam tega problema je pripisala preprosto logično napako, da naj bi namreč same nekritično privzele tradicionalistični model interpretacije kitajske kulture, prav tisti, ki ga je hu-wenovska Kitajska želela predstaviti svetu. Pravzaprav precej orientalistično predpostavko, da sodobna Kitajska še vedno sledi tradicionalnim in nespremenljivim kozmološko-političnim vzorcem izpred več tisočletij, lahko dejansko zasledimo pri številnih analitikih kitajskega politično-ekonomskega vzpona. Barabantsevo pa nasprotno

lahko razumemo kot zagovornico stališča, da je bil absolutni tradicionalizem sodobne kitajske politike morda del državne propagande, ne pa dejansko ideološko stanje. Pojma, ki ju je postavila za izhodišče svoje analize in ki naj bi predstavljala dve različni viziji svetovne ureditve in kitajskega mesta v njej, sta »svet«, *shijie* (世界), in »vse pod nebom«, *tianxia* (天下) (Barabantseva, 2009). *Tianxia* naj bi bila tradicionalna vizija, povezana z zgodovinskim razvojem kitajskega imperija, podoba sveta kot statične, hierarhične in seveda sinocentrične strukture (ibid., 131–132). Pojem *Shijie* pa naj bi po tej interpretaciji predstavljal vizijo sveta, ki poudarja spremembo. Po eni strani naj bi bil izraz *shijie* ime za postimperialni svet teritorialno suverenih nacionalnih držav, pogled, ki ga Kitajska ne najbolj zlahka prevzame od Japonske po reformah obdobja Meiji. Po drugi strani pa sam termin, sicer budističnega izvora (ibid., 134), označuje ravno dinamično, spreminjajočo se podobo sveta, ki se dobro ujema z do določene mere razsrediščenim svetom, v katerem se dandanes poskuša uveljaviti Kitajska. Barabantseva je bila v tekstu kritična tudi do interpretativne linije, ki ji je sledila cela generacija analitikov kitajske politike mehke moči, ki so poskušali ta program kitajske vlade interpretirati kot poskus nekakšnega novega imperializma in sinocentrizma v duhu vizije sveta kot *tianxia*, vsega pod Nebom. Četudi so bili nameni kitajske kulturne diplomacije vse prej kot skromni in zadržani, pri njih vendarle ni šlo za preprosto oživitve imperialnih politik kitajske zgodovine. Pri analizi sodobne realnosti kitajske politike nas takšne anahronistične posplošitve orientalističnega tipa lahko kvečjemu ovirajo. Koncepta *shijie* in *tianxia* si nista preprosto nasprotna, kot bi lahko sklepali iz teh zastavitev, ampak je njun odnos dosti bolj kompleksen (ibid., 134):

Pojma *tianxia* in *shijie* bi tako lahko morda razumeli kot komplementarni nasprotji, ki predstavljata nasprotujoče si vrednote stabilnosti in odprtosti za spremembe, pri čemer je *tianxia* predstavljen kot hierarhičen in urejen svet, *shijie* pa kot sprememba v nenehno spreminjajočem se svetu. Hkrati pa teh dveh vizij sveta ne smemo razumeti v dihotomiji, saj soobstajata in sta si komplementarni v tem, da reflektirata določene načine soočanja s svetom.

Kitajska kulturna diplomacija, je poskušala pokazati Barabantseva, je delovala tako navzven kot navznoter in tudi na ravni konceptov predstavljala poskus Kitajske, da bi se učinkovito soočila s sodobnim svetom. V tem procesu pa model *shijie* deluje kot odgovor na spremenljiva mednarodnopolitična razmerja sil in kompleksnost razvojnih procesov. Prav ta vizija, lahko sklepamo iz te analize, je tista, ki omogoča prilagodljivost in uspeh kitajskih strategij:

Drugače povedano, *shijie* ne nadomešča *tianxia*, ampak pomaga preusmeriti pozornost na procese in razvoj, ki bi sicer ostali skriti in nepremišljeni. Ponuja bolj diferencirano perspektivo kitajskih kompleksnih percepcij Kitajske in njenih razmerij s svetom (ibid.).

V monografiji, ki sta jo leta 2012 na temo kitajske »mehke moči« uredila Barabantseva in Callahan (Barabantseva, Callahan, 2012), je tematika še podrobneje razgrajena. Serija prispevkov premišlja ravno tematiko pomena novega kitajskega tradicionalizma in njegovega razmerja do politike mednarodne uveljavitve Kitajske z »mehkimi« metodami javne diplomacije. Vsekakor ni zanemarljivo, da je zbornik teh analiz izšel leta 2012, ravno v letu menjave kitajskega vodstva in simbolnega zaključka obdobja Huja in Wena, ki sta ga zaznamovala mednarodno uveljavljanje Kitajske in izrazita oživitev tradicije. S tem, ko sta z oblasti sestopila ideologa »harmonične družbe«, se je bolj opazno začel spreminjati tudi ta spoj med tradicionalizmom in modernizacijo, ki je značilno prispeval k oblikovanju strategij kitajske kulturne diplomacije skozi prvine kitajske tradicionalne kulture.

Pogled na svet kot »vse pod Nebom«, *tianxia*, o katerem govori Barabantseva kot o večinoma preseženi tradicionalni sinocentrični viziji sveta, pa se ravno v tem obdobju ponovno prične pojavljati kot nov model kitajske politične kozmologije. Vse bolj odmevna postane na primer že nekaj let prej izdana knjiga Zhao Tingyanga (赵汀阳) z naslovom *Sistem tianxia: Uvod v filozofijo svetovne institucije* (Zhao, 2005). Inačica sistema *tianxia*, ki jo kot idealni mednarodnopolitični model predlaga Zhao, ni preprosto imperialni »vse pod Nebom«, ki je Kitajsko postavljala v središče, druge države pa na različno oddaljene stopnje njene periferije. Sodobni *tianxia* poudarja predvsem inkluzivnost celotnega sveta, ki je sicer sestavljen iz posameznih držav, a vendar ima nekakšno skupno svetovno institucijo, ki koordinira interese necentralizirano organiziranih članic te svetovne skupnosti. Zhao je svojo vizijo oblikoval v duhu prispevka oziroma modela, s katerim naj bi Kitajska pomagala mednarodni politiki v času strukturne krize. V takšnem sistemu je Kitajska seveda le ena od notranje suverenih držav, a vendarle lahko premik, ki ga manifestira navdušenje nad Zhaovim modelom, prepoznamo tudi kot začetek ponovne kitajske afirmacije v mednarodnih odnosih. Premiki v tem obdobju pa niso bili le vsebinske narave. To so morda najboljše pokazali incidenti, povezani s praksami Hanbana – incident na konferenci EACS v Bragi poleti 2014 (cf. Greatrex, 2014) in spor glede Konfucijevega inštituta na Univerzi v Chicagu istega leta.³ Videti je bilo, kot da politika mehke moči postopoma dobiva bolj »trde« poteze, še posebej odločilno vlogo je pri tem igrala direktorica Hanbana Xu Lin. A vendarle bi bilo preveč naivno, če bi incidente, povezane s Hanbanom, interpretirali zgolj kot posledico slabe kadrovske odločitve, ki je na čelo osrednje institucije kulturne diplomacije postavila predstavnico trše linije kitajske zunanje politike. V podobnem času so se namreč ravno na področju

3 Univerza v Chicagu se je jeseni 2014 na pobudo večjega števila svojih profesorjev odločila, da odpove gostoljubje tamkajšnjemu Konfucijevega inštitutu. Reakcije Xu Lin in njene izjave v medijih so nato izzvale žgoče polemike o hierarhiji med gostiteljskimi institucijami in Konfucijevimi inštituti (<http://news.uchicago.edu/article/2014/09/25/statement-confucius-institute-university-chicago>; cf. tudi Redden, 2014b).

zunanjepolitične doktrine pričeli kazati veliki premiki, ki so se začeli odvijati že nekaj let prej. Strategija »mehke moči«, ustvarjanja podobe Kitajske kot benigne in dobronamerne velesile, ki ohranja zadržano vlogo v mednarodnih odnosih, je namreč morala postopoma prepustiti mesto »tršim« političnim doktrinam. Na kulturno diplomacijo in način, kako so jo protagonisti izvajali, je začel bistveno vplivati preskok od doktrine mednarodne zadržanosti Kitajske k bolj asertivni politiki, o čemer bo govora v zadnjem delu članka.

Onkraj logike mehke moči – skriti se in nekaj postoriti

Kitajska kulturna diplomacija je bila vse od svojih programskih začetkov do relativnega zatona, ki smo mu priča danes, vpeta v mednarodno politično doktrino Kitajske in v realno zunanjepolitično situacijo. Zanimivo je, da so se prvi zametki politike mehke moči in kitajske kulturne diplomacije v sodobnem smislu oblikovali že precej pred Hu Jintaom, ki jih je prvič eksplicitno artikuliral, in sicer v času, ko so Kitajsko in njen ugled v svetu pestile povsem drugačne težave. V poznih 80. in zgodnjih 90. letih, torej v času, ko je bila Kitajska zaradi tiananmenskega incidenta potisnjena v izolacijo s strani mednarodne politike, sta se skoraj hkrati zgodila dva pomembna vsebinska preobrata na visoki politični ravni. Premika, ki sta v nadaljnjih desetletjih oblikovala kitajsko kulturno diplomacijo, sta bila najprej obrat k tradicionalni kulturi in nato artikulirana odločitev za zadržano nastopanje v mednarodnem političnem prostoru. Za prvo znamenje obrata k tradiciji velja Gu Mujev govor ob 254. obletnici Konfucijevega rojstva jeseni 1989, le nekaj mesecev po tiananmenskih dogodkih (Fu, 2014). Novo politiko glede kitajske države v zunanji politiki pa je uvedel Deng Xiaoping, ki je v začetku 90. let predlagal maksimo »skriti sijaj in vzgajati v mraku, da nekaj postorimo« (韬光养晦, 有所作为) (Wang, 2014). Prvi del fraze naj bi pomenil skrivati svoje potenciale in s tem pridobiti čas; drugi pa preprosto nekaj narediti oziroma opraviti. Prvemu delu običajno pripisujemo klasičen izvor, a ga v klasikah ni mogoče najti. Filološko je še najbolj prepričljiva razlaga Yang Wenchanga, predstojnika Kitajskega ljudskega inštituta za zunanje zadeve (中国人民外交学会), ki v članku, objavljenem v reviji *Waijiao jikan* [外交季刊] (Yang, 2011), razlaga, da naj bi bil prvi del izraza sestavljen iz dveh komponent. Nastanek prvega dela fraze (韬光) datira v dinastijo Liang, ko jo je v predgovoru k delu *Zbirka g. Jingjieja* [靖节先生集序] uporabil princ Xiao Tong. Drugi del pa naj bi prvič uporabil Wang Anshi v nasvetu Xing Shuju, naj ne sprejme ponujene službe, pač pa počaka na primernejši čas. Skupaj naj bi bila prvič uporabljena šele v neki avtobiografiji v pozni dinastiji Qing (ibid.). Navidezna klasična referenca nas v žanru politične ideologije ne more preveč presenetiti, še manj pa dodatek pragmatične dikcije, tipične za Deng Xiaopinga: medtem ko odmaknjeno in zadržano čakamo na boljši čas, je vendarle treba »nekaj

postoriti«. Frazo bi skozi perspektivo mehke moči z nekaj cinizma lahko razumeli tudi kot preračunljivo strategijo skrivanja svoje dejanske moči, da bi si s tem pridobili dolgoročne koristi. Yang Wenchang je kot eden ključnih predstavnikov kitajske zunanje politike tej interpretaciji odločno nasprotoval. Tradicionalno naj bi politika »skriti sijaj in vzgajati v mraku, da nekaj postorimo« (韬光养晦, 有所作为), tako Yang, imela tri bistvene elemente:

其一, “韬光养晦”是一种低调做人的行为模式。低调做人以利于冷静观察, 缜密思考, 进而统揽全局, 谋划未来, 是一种战略行为模式, 而非策略性权宜之计。

Prvič, izraz »skriti sijaj in vzgajati v mraku« predstavlja vedenjski model zadržanega ravnanja. Zadržano ravnanje omogoča, da mirno opazujemo, pazljivo premislamo, imamo nadzor nad situacijo in načrtujemo prihodnost, to je strateški model vedenja, ne pačasno taktiziranje (ibid.).

Drugi pomemben element, je zapisal Yang, je, da ta model ne velja le v neugodnih časih in razmerah, ampak je priporočljiv tudi, kadar se zadeve odvijajo prav (适用于困境或逆境之中, 也适用于成功或胜利之时。) (ibid.). Tretji pomen frazo pomensko povezuje s stavkom, ki ga je dodal Deng:

其三, “韬光养晦”思想的深刻内涵在于埋头苦干, 积蓄力量, 着眼长远。从这个意义上说, “韬光养晦”是“有所作为”的重要前提。

Tretjič, globlji pomen fraze »skriti sijaj in vzgajati v mraku« je, da se zatopimo v delo, varčujemo z močmi in se osredotočimo na dolgoročne cilje; »skriti sijaj in vzgajati v mraku« je tako predpogoj za to, da lahko »nekaj postorimo« (ibid.).

Četrtni možni pomen, ki pa ga je Yang seveda razglasil za napačnega, je povezan s kritično interpretacijo. Dobesedno ga je Yang razložil s še eno ustaljeno frazo: »plemenitnik na maščevanje lahko čaka tudi deset let« (君子报仇, 十年不晚) (ibid.). Yang kot predstavnik kitajske zunanje politike želi sporočiti, da pri kitajskem vzponu ne gre za to, da bi se Kitajska pretvarjala, da je manj pomembna, kot je v resnici, oziroma da bi s pretvarjanjem želela pridobiti čas, da bi se potem okrepljena lažje maščevala svojim nasprotnikom. Njegovo razumevanje Dengovega slogana je bilo precej bolj konfucijansko oziroma, bolje rečeno, konfucianistično obarvano: šlo naj bi namreč za etični ideal zadržanega in nevsiljivega delovanja, ki naj mu država sledi tako v dobrih kot slabih časih.

Postopoma sta oba stavka spet začela nastopati ločeno in sta postala slogana dveh vidikov kitajske zunanje politike, kot poudarjata Glaser in Murphy (McGiffert, 2009, 12). Vidik »skrivanja sijaja in vzgajanja v mraku« tako pomeni zavedanje, da bi bilo lahko za Kitajsko dobro, da model zadržanosti v zunanjepolitičnih razmerjih

zadrži tudi v ugodnejših časih – bliže temu je tudi Yang Wenchang. Zagovorniki tega stališča se (ibid.) sklicujejo ravno na tradicionalno politično teorijo, ki je izrazito nasprotovala t. i. »poti hegemonije« (*ba dao* 霸道) in zagovarjala pravilno »kraljevsko pot« (*wang dao* 王道), ki naj bi temeljila na moči vrline kultiviranega plemenitnika. Zanimivo je mnenje urednika ameriško-kitajskega časopisa, Xiao Donga, ki kitajsko politiko mehke moči oziroma zadržanega vedenja prav tako utemeljuje v razlikovanju med hegemonijo in kraljevsko potjo, ki ga vzpostavi klasična politična misel. Še več, Kitajska naj bi imela precej razlogov, da še naprej ostane pri zadržani zunanji politiki, saj je stanje države vse prej kot brezhibno:

因此，回到今天现实，中国没有放弃韬光养晦的理由。其一，中国经济结构的深层矛盾，社会阶层的潜在冲突，都使中国没有放弃“韬光养晦”的本钱。对中国经济发展的成果，对外界沸沸扬扬的“中国热”，一定要头脑冷静。其二，在对外关系中，根据实际情况，采用积极主动和明确的对策，并不一定是放弃“韬光养晦”。

Če se torej vrnemo v sedanjost, Kitajska nima razlogov, da bi opustila politiko »skrivanja sijaja in vzgajanja v mraku«. Prvič, globoka protislovja v kitajski ekonomski strukturi in potencialni konflikti zaradi družbene razslojenosti pomenijo, da je za Kitajsko prednost, če zadrži omenjeno politiko. Ob rezultatih kitajskega ekonomskega razvoja in brbotajoči »kitajski vročici« v tujini je vendarle treba ohraniti trezno glavo. Drugič, v odnosih s tujino se je treba ozirati na realne okoliščine, prevzemati aktivno iniciativo in udeležati jasne protiukrepe, ne pa nujno tudi opustiti politike »skrivanja sijaja in vzgajanja v mraku« (Xiao, 2005).

Vidimo lahko, da se ideja »skriti sijaj in vzgajati v mraku, da nekaj postorimo«, sploh v času Hujevega predsedovanja bistveno izraža v diktiji novega kitajskega kulturnega tradicionalizma, hkrati pa ima povsem pragmatično, celo realnopolitično vsebino. Drugi vidik Dengove fraze, namera »nekaj postoriti« (有所作为 *yousuo zuowei*), namreč napeljuje ravno na to idejo – da prakse mehke moči in kulturne diplomacije niso same sebi namen, ampak zgolj služijo temu drugemu vidiku. Njihova funkcija je strateške narave, cilj pa, da Kitajska v vmesnem času konsolidira razmere na notranjepolitičnem področju in utrdi svoj položaj navzven s sodelovanjem v mednarodnih povezavah in iniciativah.

Ta pragmatični vidik pa je začel spreminjati ton v sklepnih letih predsedovanja Huja in Wena, še bistveno bolj pa v času po menjavi predsedstva leta 2013. Kmalu po prevzemu oblasti je nova garnitura na čelu s Xi Jinpingom in Li Keqiangom začela odkrito kazati znamenja spremenjene zunanjepolitične orientacije, ki jo nekateri imenujejo »nova asertivnost« Kitajske (Lootz, 2014). Novo usmeritev kitajske zunanje politike je Xi Jinping prvič eksplicitno formuliral na delovni zunanjepolitični konferenci

novembra 2014 v Pekingu. Xijev nagovor s tega srečanja razodeva očiten in bistven prelom z zunanjo politiko iz obdobja Huja in Wena, pa tudi radikalen odmik od Dengove doktrine »skriti sijaj in vzgajati v mraku, da nekaj postorimo«, ki je v odnosih Kitajske s svetom prevladovala četrt stoletja. Kitajska je dosegla pomembno »stopnjo razvoja«, je v govoru poudaril Xi, na kateri lahko doseže »pomemben prepoved kitajske nacije« (中华民族伟大复兴的关键阶段) (Xi, 2014). V svetu, ki je vse bolj povezan, igra tudi Kitajska vse pomembnejšo vlogo, »svet se zanaša na Kitajsko« (世界对我国的依靠) (ibid.) in ne več le obratno. Najbolj bistven premik pa je vsekakor predstavljal tisti del Xijevega nagovora, v katerem se dotakne novih smernic kitajske diplomacije. Kitajska mora voditi »svojo lastno zunanjo politiko, primerno velesili« (大国外交), in to »s kitajskimi značilnostmi« (中国特色) (ibid.). Ta del pa je dejansko tudi edini, kjer se Xi sklicuje na kulturne specifičnosti Kitajske oziroma dobesedno na »kulturo in tradicijo« (文化传统) (ibid.). Kulturalizirana dikcija prejšnjega obdobja je potisnjena v stran, in četudi Xi mestoma še omeni spravljlivejše modele, kot npr. »načelo mirnega razvoja« (和平发展) (ibid.), je dikcija večinoma že bistveno bolj asertivna, kot je bila navada v preteklem obdobju. Najzanimivejši indikator Xijeve zunanje politike pa predstavlja odstavek, v katerem govori o temeljnih predpostavkah kitajske diplomacije »z vidika nacionalne varnosti« (国家安全观) (ibid.). »Kitajske sanje«, pravi Xi, »so sanje o miru, razvoju, sodelovanju in obojestranskih koristih« (中国梦是和平、发展、合作、共赢的梦). A ton se kmalu spremeni. »Trdno moramo braniti teritorialno suverenost in pravice na morju, zaščititi enotnost države, pravilno reševati spore glede ozemelj in otokov« (要坚决维护领土主权和海洋权益, 维护国家统一, 妥善处理好领土岛屿争端问题) (ibid.). Takoj za to demonstracijo »trde moči« pa se Xi, zanimivo, vrne k politiki mehkejših diplomacij. Treba je »sklepati prijateljstva na temelju načela neuvrščenosti« (要在坚持不结盟原则的前提下广交朋友) in si prizadevati, da bi »okrepili mehko moč Kitajske« (提升我国软实力) s tem, da »lepo pripovedujemo zgodbo o Kitajski« (讲好中国故事) in »dobro širimo publiciteto« (做好对外宣传) (ibid.).

Tako razumljena je »mehka moč« omejena zgolj na raven najočitnejše državne propagande – in sklepali bi torej lahko, da v politiki predsedstva Xija in Lija tudi dejansko izgublja svoj širši pomen. Nova asertivnost Kitajske na mednarodnopolitičnem področju namreč dobiva konkretnije dimenzije, ki pogosto temeljijo že tudi na razkazovanju vojaške moči in vzpostavljanju dominantne politične pozicije v Aziji (Stevens, 2014). Najizrazitejši indikator spremenjene politike so bili incidenti v zadnjih letih, ozemeljski spori z Japonsko in Tajvanom, incident glede naftne ploščadi z Vietnamom in ne nazadnje presenetljivo neposredni nastop generala Wang Guanzhonga na azijskem varnostnem vrhu maja 2014 (Wang, 2014). Razlag za postopno spremembo je več, številni komentatorji, med prvimi npr. Nye (2010) in Shambaugh (2011), so kot vzroke za odmik od Dengove doktrine najpogosteje navajali

notranji razcep v visokih partijskih krogih in relativno osamosvajanje vojske, v kateri naj bi prevladovali t. i. »realisti«, struja, ki je izrazito skeptična ravno do doktrine mirnega razvoja in zadržane zunanje politike (Shambaugh, 2011, 13). Vse to dogajanje, še bolj pa morda spremenjena, prav tako asertivna drža protagonistov kitajske kulturne diplomacije, kaže na to, da je kompleksno razmerje med mednarodnopolitično strategijo in kulturo vstopilo v novo fazo. Tradicionalistična vizija kitajske kulture, ki še vedno tvori osrednjo vsebino kitajske kulturne diplomacije, pa tako zares služi povsem drugačnim ciljem kot desetletje poprej.

Literatura

- Barabantseva, E., Change vs. Order: Shijie Meets Tianxia in China's Interactions with the World, *Alternatives: Global, Local, Political*, 34 (2), 2009, str. 129–155.
- Callahan, W. A., Barabantseva, E., *China Orders the World: Normative Soft Power and Foreign Policy*, Washington 2012.
- Friedberg, A. L., *A Contest for Supremacy: China, America, and the Struggle for Mastery in Asia*, New York 2011.
- Fu, H. [傅鸿泉], Gu Mu yu Zhongguo Kongzi jijinhui [谷牧与中国孔子基金会, Gu Mu in Konfucijeva fundacija], *Zhongguo Kongzi wang*, 2014, http://www.chinakongzi.org/xwzx/201409/t20140912_11006732.htm [12. 3. 2015].
- Garrison, J. A., China's Prudent Cultivation of 'Soft' Power and Implications for U. S. Policy in East Asia, *Asian Affairs*, 32 (1), 2005, str. 25–30.
- Greatrex, R., Report: The Deletion of Pages from EACS Conference materials in Braga (July 2014), *European Association for Chinese Studies*, 2014, <http://www.chinesestudies.eu/index.php/432-report-the-deletion-of-pages-from-eacs-conference-materials-in-braga-july-2014> [12. 11. 2015].
- Hartig, F., Confusion about Confucius Institutes – Soft Power Push or Conspiracy?, 2010, http://asaa.asn.au/ASAA2010/reviewed_papers/Hartig-Falk.pdf [10. 12. 2014].
- Hayden, C., *The Rhetoric of Soft Power: Public Diplomacy in Global Contexts*, Lanham 2012.
- Hu, J., Hu Jintao zai dang de shiqida shang de baogao [胡锦涛在党的十七大上的报告], 2007, http://news.xinhuanet.com/newscenter/2007-10/24/content_6938568_6.htm [10. 12. 2015].
- Kurlantzick, J., *Charm Offensive: How China's Soft Power is Transforming the World*, Melbourne 2007.
- Lai, H., Lu, Y. (ur.), *China's Soft Power and International Relations*, London, New York 2012.

- Li, M., *Soft Power: China's Emerging Strategy in International Politics*, Lanham 2011.
- Lootz, M., China's New Assertiveness in Foreign Affairs, *Strategic Outlook*, 2014, http://strategicoutlook.org/publications/China_New_Foreign_Policy.pdf [3. 12. 2015].
- McGiffert, C., *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States: Competition and Cooperation in the Developing World: a Report of the CSIS Smart Power Initiative*, Washington 2009.
- Motoh, H., Civiliziranje zgodovine: reinterpretacija preteklosti v kontekstu novega razumevanja kitajske nacije, *Časopis za kritiko znanosti, domišljijo in novo antropologijo*, 42 (258), 2014, str. 26–37.
- Motoh, H., Peace as evenness?: Reflections on the peaceful development doctrine and their classical references, v: *Contemporary East Asia and the Confucian revival*, (ur. Rošker, J. S., Visočnik, N.), Newcastle upon Tyne 2015, str. 99–112.
- Nye, J., *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*, New York 1990.
- Nye, J., *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York 2004.
- Nye, J. S., China's Bad Bet Against America, *Project Syndicate*, 2010, <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-s-bad-bet-against-america> [5. 12. 2015].
- Paradise, J. F., China and International Harmony: The Role of Confucius Institutes in Bolstering Beijing's Soft Power, *Asian Survey*, 49 (4), 2009, str. 647–669.
- Redden, E., Censorship at China Studies Meeting, *Inside Higher Ed*, 2014a, <https://www.insidehighered.com/news/2014/08/06/accounts-confucius-institute-ordered-censorship-chinese-studies-conference> [13. 11. 2015].
- Redden, E., Chicago to Close Confucius Institute«, *Inside Higher Ed*, 2014b, <https://www.insidehighered.com/news/2014/09/26/chicago-severs-ties-chinese-government-funded-confucius-institute> [15. 11. 2015].
- Sahlins, M., Confucius Institutes: Academic Malware, *The Asia-Pacific Journal*, 12, 46/1. 2014, str. 1–29.
- Shambaugh, D., Coping with a Conflicted China, *The Washington Quarterly*, 34/1, 2011, str. 7–27.
- Shambaugh, D., *China Goes Global: The Partial Power*, Oxford 2013.
- Sheng, D., *The Dragon's Hidden Wings: How China Rises with its Soft Power*, Lenham 2008.
- Stevens, F. M. S., What happened to Deng's maxim 'Tao Guang Yang Hui'?, *Atlantisch Perspectief [Atlantic Perspective]*, 2, 2014, str. 24–28, http://www.atlcom.nl/upload/AP_2_2014_Stevens.pdf [3. 12. 2015].

- Wang, G., Remarks by Chinese Lieutenant General Wang at the Shangri-La Dialogue, *Council on Foreign Relations*, 2014, <http://www.cfr.org/asia-and-pacific/remarks-chinese-lieutenant-general-wang-shangri-la-dialogue/p33054> [4. 12. 2015].
- Wang, H., From 'Taoguang Yanghui' to 'Yousuo Zuowei': China's Engagement in Financial Minilateralism, *CIGI Papers*, 52, 2014, str. 1–10.
- Xi, J., Xi Jinping chuxi zhongyang waishi gongzuo huiyi bing fabiao zhongyao jianghua« [习近平出席中央外事工作会议并发表重要讲话], *Xinhua wang*, 2014, http://news.xinhuanet.com/politics/2014-11/29/c_1113457723.htm [15. 12. 2015].
- Xiao, D., Zhongguo bu xuyao 'taoguang yanghui' le ma?« [国不需要“韬光养晦”了吗?], *Meiguo qiaobao*, 2005, http://military.china.com/zh_cn/critical2/23/20050620/12416046.html [5. 12. 2015].
- Yang, W., Taoguang yanghui, boda jingshen [韬光养晦, 博大精深], *Waijiao jikan*, 102, 2011, <http://cpifa.org/q/listQuarterlyArticle.do?articleId=142> [12. 12. 2015].
- Zhang, W., *The China Wave: Rise of a Civilizational State*, New Jersey, Šanghaj, Singapur 2012.
- Zhao, T., *Tianxia Tixi: Shijie zhidu zhexue daolun* [天下体系：世界制度哲学导论], Jiangsu Jiaoyu Chubanshe, Nanjing 2005.

Helena Motoh

»Skrivanje sijaja« – vzpon in zaton konfucijanske zunanje politike

Ključne besede: »soft power«, mehka moč, kulturna diplomacija, kitajska kultura, taoguang yanghui

Članek se ukvarja z vzponom in zatonom novega modela kitajske kulturne diplomacije, ki se je utrdil pred dobrim desetletjem in je bil utemeljen v neotradicionalističnem ideološkem okviru predsedovanja Hu Jintaa in Wen Jiabaa. Hitro širjenje institucij kitajske kulturne diplomacije je na prvi pogled predstavljalo možnost novega in bolj poglobljenega medkulturnega dialoga, po drugi strani pa je sprožalo vse večjo negotovost glede političnih vsebin ter vzbujalo tesnobo glede vpliva in namenov njihovih politik. Raziskave v preteklih letih so ta pojav največkrat pojasnjevale s pomočjo paradigme »soft power« oziroma »mehke moči«. Članek sledi tej interpretaciji, a opozarja na dejstvo, ki je v tej paradigmi pogosto zanemarjeno, in sicer da se v zadnjih letih kitajska kulturna diplomacija hitro in radikalno spreminja, še posebej ob korenitih spremembah v aktualni politični sferi in politični ideologiji. Ob tem se članek za razliko od klasičnih interpretacij »mehke moči« ne osredotoča toliko na uspeh ali neuspeh kitajske kulturne diplomacije, ampak bolj na širši kontekst zunanjepolitičnih strategij sodobne Kitajske in njihovih novejših transformacij.

Helena Motoh

“Hiding the Brightness” – The Rise and Fall of Confucian Foreign Policy

Keywords: “soft power”, cultural diplomacy, Chinese culture, taoguang yanghui

The paper focuses on the rise and fall of the new model of Chinese cultural diplomacy which was established more than a decade ago and which is based on the neo-traditionalist ideological framework of Hu Jintao and Wen Jiabao’s leadership. At first glance, the rapid expansion of the institutions of Chinese cultural diplomacy seemed to be an opportunity for a new and deepened intercultural dialogue, while on the other hand it provoked a growing insecurity about its political content and anxiety about the influence and intentions of these policies. In recent years research has explained the phenomenon by using the “soft power” paradigm. The present paper follows this interpretation, but calls attention to an aspect that was often overlooked in this paradigm – namely, that in the past few years Chinese cultural diplomacy has been undergoing a fast and radical change. This is particularly related to ground-breaking shifts in the current political sphere and in official ideology. In contrast to common interpretations of the “soft power” paradigm, this paper does not focus on the success or failure thereof, but chooses to focus instead on the wider context of the foreign policy strategies of contemporary China and recent transformations of these strategies.